

A Gyermekjogi Ombudsmanok Európai Hálózatának (ENOC) állásfoglalása a „nemzetközi örökbefogadásról”¹

„Úton a gyermekek jogait és jövőjét szem előtt tartó politika és gyakorlat felé”

A Gyermekjogi Ombudsmanok Európai Hálózatának (ENOC) tagjaiként aggódalmunkat fejezzük ki a tagállamainkban nemzetközi örökbefogadásban részt vevő gyermekek helyzetével, valamint az örökbefogadott gyermekek szükségleteinek és érdekeinek az európai, országos és helyi politikákban való figyelembe vételekor tapasztalható hiányosságokkal kapcsolatban. Célunk, hogy a gyermekjogokat szem előtt tartó nemzetközi örökbefogadási rendszer felé haladjunk. A nemzetközi örökbefogadás során a gyermek érdeke, jogai és jóléte kell, hogy elsődlegesen érvényesüljön.

Az ENOC hangsúlyozza az érdemi felülvizsgálat, valamint annak szükségességét, hogy az ENSZ Gyermek jogairól szóló egyezménye (a továbbiakban: UNCRC) és más vonatkozó nemzetközi jogi dokumentumokkal és sztenderdekkel összhangban történjen az Európában hatályos jogszabályok, szakpolitikák és gyakorlatok fejlesztése.

Jelen felhívást az örökbefogadottaktól vagy képviselőiktől származó egyéni panaszokkal kapcsolatos tapasztalataink, valamint az ENOC-tagok között 2018-ban végzett felmérés eredményei alapján adjuk ki, tekintettel a vonatkozó nemzetközi jogi dokumentumokra, különösen a következőkre:

- az Emberi Jogok Európai Egyezménye (1950);
- az ENSZ Gyermek jogairól szóló egyezménye (1989);
- a Gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló Hágai Egyezmény (1993);
- (felülvizsgált) európai egyezmény a gyermekek örökbefogadásáról (2008)².

Szorgalmazzuk, hogy az európai államok különböző intézkedéseket és ajánlásokat támogassanak és vezessenek be.

Bevezetés

Az örökbefogadás egy olyan jóléti és védelmi intézkedés, amely az árván maradt vagy véglegesen elhagyott gyermekek számára lehetővé teszi az állandó családban való elhelyezést. A nemzetközi örökbefogadás (angol betűszóval: az ICA) révén megváltozik a gyermek szokásos tartózkodási helye, az örökbe fogadó szülők állampolgárságától függetlenül.³ Két különböző jogi kategória létezik: az egyszerű örökbefogadás (amely nem szakítja meg a gyermek és a vér szerinti szülők közti kapcsolatot) és a teljes örökbefogadás (amely esetében a gyermek és a vér szerinti szülők közti kapcsolat megszakad, és az örökbefogadó szülőket teljes körű jogokkal és kötelezettségekkel ruházzák fel). Szintén különbséget kell tennünk a titkos örökbefogadás (ahol már nem áll fenn kapcsolat a gyermek és családja között) és a nyílt örökbefogadás között (ahol még lehetséges a gyermek és családja közötti kapcsolattartás).

Első pillantásra az örökbefogadás egyszerű intézkedésnek tűnik: egy szülői gondoskodást nélkülöző gyermeknek állandó otthont és családot biztosítanak. Ugyanakkor a gyakorlatban különösen nemzetközi formájában, ez az egyik legösszetettebb intézkedés a

¹ Köszönetünket fejezzük ki minden ENOC-tagnak, valamint a külső felügyelőknek (Nigel Cantwellnek, Geoffrey Shannon professzornak és a Nemzetközi Szociális Szolgálatnak (az ISS-nek)) a ránk fordított időért és értékes munkájukért.

² A jelen egyezmény még számos európai országban nem lépett érvénybe.

³ Nemzetközi örökbefogadás, Egyesült Nemzetek Gyermekalapja, 1998

gyermekjólét és a gyermekvédelem területén, mivel országhatárokon átívelő és így a gyermek fizikai környezetéből való kimozdításával jár együtt.

Európa egyedülálló lehetőséget kínál a nemzetközi örökbefogadás gyakorlatának tanulmányozására, mivel államai származási vagy fogadó országok is lehetnek. Az európai államoknak csak kisebb hányada egyaránt származási és fogadó ország is.

Az állásfoglalás központi témája a nemzetközi örökbefogadás során ismeretlen örökbe fogadó szülőknél elhelyezett gyermekek jogai; a rokonok és mostoha szülők általi örökbefogadás nem tartozik ide. Bár a vér szerinti szülők és az örökbe fogadó szülők jogai, valamint a közpolitikai érdekek nem hagyhatók figyelmen kívül, az állásfoglalás középpontjában a gyermekek érdeke, jogai és jólléte áll. Ez a UNCRC megközelítése, amelynek 21. cikke előírja, hogy azok a részes államok, amelyek elfogadják és/vagy engedélyezik az örökbefogadást, biztosítsák a gyermek mindenek felett álló érdekének érvényesülését. Míg a UNCRC-ben foglalt jogok többsége - a 3. cikk értelmében - a gyermek mindenek felett álló érdekét figyelembe véve érvényesül, ez a megfogalmazás egyértelművé teszi, hogy örökbefogadási ügyekben a gyermek jogait és érdekeit egyetlen más jog vagy érdek (ideértve a vér szerinti szülők, a leendő örökbefogadó szülők jogait vagy érdekeit, valamint a gazdasági vagy politikai megfontolásokat) sem írhatja felül.⁴

Az ENOC a nemzetközi örökbefogadás folyamatának javítására a következő intézkedéseket ajánlja:

Először is szeretnénk tisztázni, hogy az ENOC nem ösztönzi a nemzetközi örökbefogadás hangsúlyosabb szerepét a gyermekek elhelyezése során, ugyanakkor annak korlátozását vagy megszüntetését sem támogatja. Elismerjük, hogy a nemzetközi örökbefogadás egyes gyermekek esetében megfelelő lehetőség lehet, feltéve, ha az megfelelően szabályozott és a gyermekjogokkal, valamint a gyermek mindenek felett álló érdekével összhangban érvényesül.

Másodszor, az ENOC elismeri a szubszidiaritás elvének fontosságát, amely az 1993-as Hágai Egyezménynek (4.b cikk), valamint a UNCRC-nek (21. cikk) is alapelve. Bár a megfogalmazás és az értelmezés a két nemzetközi jogi dokumentumban némileg eltér egymástól, ennek az elvnek a fontossága a nemzetközi örökbefogadás nemzeti gyermekvédelmi rendszerekbe történő beépülésében rejlik. Az államok kötelesek meggyőződni a nemzetközi örökbefogadást megelőzően, hogy a rendelkezésre álló belföldi lehetőségeket már kimerítették. A szubszidiaritás elvének további érvényesítése érdekében arra biztatjuk az európai államokat és régiókat, hogy erősítsék meg saját belföldi gyermekvédelmi rendszereiket. A szubszidiaritás elve megvalósulásának egyik legnagyobb kihívása számos küldő országban továbbra is az erőforrások hiánya. Ezért arra is biztatjuk az európai államokat és régiókat, hogy más országokat is támogassanak a hazai gyermekvédelmi rendszerük megerősítésében.

1. A nyilvántartások szükségessége

Az örökbefogadási helyzetről szóló, elérhető és hasznosítható adatok hiánya számos országban akadályozza a jó gyakorlatok megvalósítását. A kérdőívre adott válaszok rámutatnak arra, hogy milyen nehéz a nemzetközi örökbefogadásról szóló megbízható információkhoz hozzáférni, különös tekintettel a küldő országok adataira, a gyermekprofilokra vonatkozó (származási ország, kor, nem, sajátos igények, stb. szerint) adatokra, valamint az örökbefogadás költségeire, illetve az örökbefogadás iránt érdeklődő és a sikeresen örökbefogadó személyekre/párokra. Ennek fényében, nagyobb átláthatóság és számonkérhetőség szükséges ahhoz, hogy

⁴ AZ ENSZ EMBERI JOGI BIZOTTSÁGA, „A gyermekjogi egyezmény tervezetén dolgozó munkacsoport jelentése”, 1989, E/CN.4/1989/48, 359-364. old.; C. FENTON-GLYNN, *Children's Rights in Intercountry Adoption (Gyermekjogok a nemzetközi örökbefogadásban)*, Cambridge-Antwerpen-Portland, Intersentia, 2014, 15. old.; Cantwell, N (2014). *The Best Interests of the Child in Intercountry Adoption (A gyermek mindenek felett álló érdekei a nemzetközi örökbefogadásban)* Innocenti Insight, Firenze: az UNICEF Kutatási Hivatala Elérhető a következő webhelyen: https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/unicef%20best%20interest%20document_web_re-supply.pdf

az európai örökbefogadási helyzetről megfelelő képet alkothassunk, valamint megfelelő szakpolitikát dolgozhassunk ki. Továbbá fontos felismerni az európai központi hatóságok hozzáférhető - esetenként rendszerezett - adatok gyűjtése érdekében végzett munkájának fontosságát.

Az ENOC-kérdőívből az is kiderült, hogy az örökbefogadásról szóló információk összegyűjtése, rendszerezése és terjesztése nincsen összehangolva, ami akadályozza az örökbefogadási helyzet megértését. Európai Unió szinten jelenleg nem áll rendelkezésre a gyermekek örökbefogadásáról szóló statisztikák rögzítésére szolgáló szabványosított vagy egységesített rendszer. Ezen felül, az adatrögzítésre és rendszerezésre szolgáló megoldások országonként, sőt esetenként az egyes országokon belül is eltérnek, ami összehasonlíthatósági nehézségekhez vezet.⁵ Ugyanakkor jó gyakorlatként szeretnénk utalni a Hágai Egyezmény által kialakított adatgyűjtési módszerre.⁶

A nemzetközi örökbefogadásban érintett gyermekekre vonatkozó adatokat következetesen és teljeskörűen kell összegyűjteni, feldolgozni, összehangolni és rendszerezni majd hozzáférhetővé tenni. Az ENOC azt ajánlja, hogy minden európai állam és régió gondoskodjon arról, hogy a nemzetközi örökbefogadásban érintett gyermekekről elegendő, megbízható és megfelelően rendszerezett adatot gyűjtsön össze. Nagyon fontos évente benyújtani az általános statisztikát a Hágai Konferencia Állandó Hivatalának, a hágai mintát alkalmazva.⁷ Ezeknek az adatoknak a nemzetközi örökbefogadást érintő, tényekkel alátámasztott szakpolitikai döntéshozatal alapjául kell, szolgálniuk, továbbá lényeges az is, hogy növeljék a gyermekek és a családok számára rendelkezésre álló eljárások és szolgáltatások színvonalát.

2. A Hágai Egyezményben foglalt kötelezettségek teljesítésének szükségessége és az új ratifikációk fontossága

Az 1993-as Hágai Egyezmény a legfontosabb olyan nemzetközi jogi dokumentum, amely kifejezetten a gyermekek nemzetközi örökbefogadásával foglalkozik. Ez a nemzetközi magánjogi egyezmény olyan eljárási garanciákat teremt, amelyek a fogadó és a származási országok közötti feladatmegosztás útján biztosítják a nemzetközi örökbefogadás hatékony rendszerét. Az 1993-as Hágai Egyezmény ratifikálásával az államok kötelessé válnak az abban foglalt rendelkezések megvalósítására.⁸ Mivel azonban az örökbefogadás országos hatáskörben marad, az egyes országok szabályozásai és gyakorlatai között jelentős különbségek tapasztalhatók. A ratifikáció ellenére az országok a Hágai Egyezmény rendelkezéseit a maguk módján értelmezik és hajtják végre.⁹ Nincs olyan központi intézmény, amely az egyezménynek az egyes államok által megvalósítását monitorozná, vagy azokat a Hágai Egyezmény alapján szankcionálná.

Bár a Hágai Egyezmény több mint húsz éve hatályban van és folyamatosan nő a ratifikáló országok száma, a nemzetközi örökbefogadásoknak a jelentős része még ma is e jogi kereten kívül zajlik. 2016-ban a 10 legfőbb származási ország közül 4 nem ratifikálta az 1993-as Egyezményt.¹⁰ Ez azt jelenti, hogy jelentős számú örökbefogadást bonyolítanak le olyan területen, ahol kevésbé szabályozott a jogi környezet és ebből adódóan az illegális kereskedelem nagyobb veszélyt jelent.¹¹ Az ENOC-kérdőívből kiderül az is, hogy számos országban/térségben még mindig engedélyezett a Hágai Egyezményhez nem csatlakozott államokkal lebonyolított nemzetközi örökbefogadás.¹² Ezen országok némelyike még mindig engedélyezi a magánutas és a független örökbefogadást is.

5 EURÓPAI PARLAMENT, "Adoption of children in the European Union", azaz „Gyermekek örökbefogadása az Európai Unióban”, 2016, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/583860/EPRS_BRI\(2016\)583860_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/583860/EPRS_BRI(2016)583860_EN.pdf), 8.

6 <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/publications1/?dtid=32&cid=69>.

7 *uo.*

8 Az 1993-as Hhch.net/en/instruments/conventions/publicatla.

9 EURÓPAI PARLAMENT, "Adoption of children in the European Union", azaz „Gyermekek örökbefogadása az Európai Unióban”, 2016, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/583860/EPRS_BRI\(2016\)583860_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/583860/EPRS_BRI(2016)583860_EN.pdf), 2.

10 <https://assets.hcch.net/docs/a8fe9f19-23e6-40c2-855e-388e112bf1f5.pdf>.

11 HÁGAI KONFERENCIA A NEMZETKÖZI MAGÁNJOGRÓL : „A z 1993-as Hágai Egyezmény 20 éve: az egyezménynek a nemzetközi örökbefogadásra és a gyermekjogokra vonatkozó törvényekre és gyakorlatokra való hatásának értékelése”, 2015, <https://assets.hcch.net/docs/f9f65ec0-1795-435c-aadf-77617816011c.pdf>, 4-5.

12 válaszadó húsz ország, ill. térség közül tizenöt megengedi a Hágai Egyezményt alá nem írt országokkal való örökbefogadást, a húszból csak öt nem tartozik ebbe a kategóriába.

Az ENOC hangsúlyozza, hogy a jogszabályoknak, politikáknak és gyakorlatoknak Európa-szerte teljes összhangban kell lenniük az 1993-as Hágai Egyezményben foglaltakkal. A Különleges Bizottságnak az 1993-as Hágai Egyezményről szóló ajánlásával összhangban arra biztatjuk az egyes részes államokat, hogy tiltsák be a magánutas örökbefogadást (azaz az olyan örökbefogadásokat, amelyek a vér szerinti és az örökbefogadó szülők között közvetlenül zajlanak), valamint a független örökbefogadást is (ahol az örökbefogadó szülő számára a fogadó országban és a származási országban is valamely központi hatóság vagy akkreditációs testület közbeavatkozása nélkül engedélyezik az örökbefogadást).¹³ Az ENOC azt ajánlja, hogy az 1993-as Hágai Egyezményhez csatlakozott országok alkalmazzák az Egyezményben foglalt sztenderdeket és garanciákat az egyezményben nem részes államokkal szemben is, ugyanúgy, mint ahogyan azt a különbizottság (Special Commission) ajánlásában sürgeti.¹⁴ A Hágai Egyezményhez csatlakozott országoknak erkölcsi kötelességük annak biztosítása, hogy a Hágai Egyezményhez nem csatlakozott országokból származó gyerekeket ugyanaz a jogvédelem illesse meg, mint a Hágai Egyezményhez csatlakozott országokból valóakat.

3. A változó nemzetközi örökbefogadási helyzet

A nemzetközi örökbefogadással kapcsolatban él egy olyan általános hiedelem, miszerint az örökbefogadott gyermekek fiatal és egészséges árvák. A valóság azonban nem ez. Számos olyan gyermek, akit nemzetközi örökbefogadásra ajánlanak, nem árva. Ezeknek a gyermekeknek legalább az egyik szülője él.¹⁵ Ezen kívül azoknak a gyermekeknek a többsége, akiket jelenleg nemzetközi örökbefogadásra ajánlanak, speciális igényei vannak, ami azt jelenti, hogy ők (általában 6-7-évesnél) idősebbek, testvéreikkel együtt adhatók örökbe, vagy valamely fogyatékkal, ill. súlyos (mentális vagy fizikai) betegséggel élnek.

Az ENOC elismeri, hogy a nemzetközi örökbefogadás helyzete az utóbbi években változott, és arra biztatja az európai államokat és térségeket, hogy gondoskodjanak arról, hogy szabályozásuk és gyakorlataik megfelelően reagáljanak a mindenkorin nemzetközi örökbefogadási helyzetre. Különösen a következő szempontok fontosak:

- Megbízható és teljes körű információk gyűjtése a származási országból. Ezen információk alapján az adott gyermeknek megfelelő örökbefogadó szülőket lehet keresni. Amennyiben a megadott adatok megbízhatóságával kapcsolatban komoly kétségek merülnek fel, az adott országgal vagy szervezettel való együttműködést fel kell függeszteni.
- A gyermek örökbeadhatóságának és konkrét igényeinek egyedi értékelése egy képzett szakemberekből álló multidiszciplináris csapat által
- A gyermeknek szóló tanácsadás és felkészítése az örökbeadásra
- A gyermek véleményének figyelembe vétele
- A leendő örökbefogadó szülők kiválasztása, kötelező felkészítése az örökbefogadásra, valamint a nekik nyújtandó tanácsadás
- Független multidiszciplináris szakértő csapat által végzett szakmai egyeztető folyamat, amelynek során a gyermek igényeit összeillesztik a szülők képességeivel és lehetőségeivel
- Bizonyos gyermekek esetén nyílt örökbefogadás lebonyolítása, megfelelő szakmai támogatás biztosításával. A nemzetközi örökbefogadás során az idősebb gyermekekre különös figyelmet kell fordítani. Mivel nekik lehetőségük van saját rokonaik, családjuk és országuk megismerésére, ebben az esetben számukra sokkal nagyobb lépés mindent hátrahagyni.
- Egy olyan európai etikai bizottság vagy munkacsoport létrehozása, amely a nemzetközi örökbefogadás változó helyzetében rejlő kihívásokra reagál. Ebben az örökbefogadott gyermekeket képviselni kell.

¹³ HÁGAI KONFERENCIA A NEMZETKÖZI MAGÁNJOGRÓL, Különleges Bizottság 2010, Megállapítások és ajánlások, 1.g https://assets.hcch.net/upload/wop/adop2010_rpt_en.pdf

¹⁴ HÁGAI KONFERENCIA A NEMZETKÖZI MAGÁNJOGRÓL, Különleges Bizottság 2000, Megállapítások és ajánlások, 1.g <https://assets.hcch.net/upload/scrpt33e2000.pdf>

¹⁵ A Save the Children nemzetközi gyermekjogvédő szervezet jelzése szerint a világon minden öt, intézetben nevelkedő gyermek közül legalább négynek egy vagy két szülője él. Save the Children (2009), Keeping Children out of harmful Institutions (A gyermekek védelme a káros intézményektől), London, Save the Children UK, http://www.crin.org/en/docs/Keeping_Children_Out_of_Harmful_Institutions_Final_20.11.09.pdf

4. A gyermek egyedi igényeihez igazított, folyamatos örökbefogadás utáni támogatás nyújtása

Azok a helyzetek, amelyekkel a családoknak és az örökbefogadott gyermekeknek meg kell birkóznuk, sokszor nehezek. A nemzetközi örökbefogadás egy gyermek életében hatalmas változást jelent, így szükség esetén mind a gyermekeknek, mind pedig a családoknak szükségük lehet szakértői támogatásra (tolmácsokra, pszichológiai tanácsadásra, segítségnyújtásra és a származási országgal való kapcsolattartásra). Ezt a támogatást „utógondozás” keretében kell nyújtani. Egyes európai országokban azonban a családoknak semmiféle hivatalos jellegű szolgáltatást nem kínálnak. Az örökbefogadó családok csak a szokásos, az összes többi családnak is járó szociális kedvezményekben részesülnek. Az örökbefogadást követő támogatás pedig sokszor csak rövid ideig jár számukra.

Az ENOC elismeri az örökbefogadást követő szolgáltatások fontosságát, amelyeknek az örökbefogadás egész életre szóló jellegét is figyelembe kellene venniük. Minden egyes európai államban megfelelő utógondozást kell nyújtani. Az egyes államok felelősek azért, hogy az örökbefogadás utáni támogatások nyújtásához elégséges forrást bocsássanak az illetékes hatóságok rendelkezésére. Azokban az országokban, ahol ilyen jellegű utógondozás már folyik, alacsony küszöbű hozzáférést kell biztosítani. A legtöbb európai országban az örökbefogadás utáni támogatásokat örökbefogadással foglalkozó ügynökségek kínálják. Az örökbefogadott gyermekek azonban nem mindig bíznak meg ezekben az ügynökségekben. Az egyes államok oly módon tudnak garanciát nyújtani a magas szakmai színvonal és a függetlenség meglétére, hogy semmilyen intézményhez nem kötődő, független és szabályozott szakmák képviselőit vonják be ebbe a munkába.

5. A gyermek érdemi részvételének biztosítása a nemzetközi örökbefogadásban

A gyermek részvétele, azaz a saját véleményét megfogalmazni képes gyermek arra való joga, hogy nézeteit az őt érintő kérdésekben szabadon kifejtse (12. cikk), az ENSZ gyermekjogi egyezményében foglalt négy általános alapelv egyike. A nemzetközi örökbefogadásban azonban eddig igen kevés figyelmet kapott a részvételhez való jog. Az általános nézet szerint a gyermekeket csecsemőkorban fogadják örökbe, amikor még nem képesek kifejezni véleményüket. Ezzel a felfogással kapcsolatban két megjegyzést szeretnénk tenni. Először is, ahogyan azt fent már jeleztük, idősebb gyermekek is kerülnek nemzetközi örökbefogadásba. Másodsor, azt is szeretnénk leszögezni, hogy minden gyermeknek, beleértve az iskoláskort még el nem ért gyermekeket is, joga van az őket érintő kérdésekben kifejeznie a véleményüket. Az ENOC meg van győződve arról, hogy a gyermekek meghallgatása, véleményük életkoruknak és érettségüknek megfelelően való figyelembe vétele szükséges ahhoz, hogy a gyermekek mindenek felett álló érdekét az örökbefogadás során fő szempontnak tekintsük.

Az ENOC azt ajánlja, hogy az európai országok biztosítsák minden gyermek számára, hogy meghallgassák Őket, komolyan vegyék a mondandójukat és hogy részt vegyenek az örökbefogadás folyamata során az őket érintő minden döntéshozatali folyamatban. Véleményüket életkoruknak és érettségüknek megfelelően tekintetbe kell venni. A gyermekeket erre képzett szakembereknek kell meghallgatniuk. A gyermeknek átadott információk legyenek életkoruknak megfelelőek, könnyen elérhetőek, gyermekbarát formátumúak és a gyermek anyanyelvén, illetve olyan nyelven álljanak rendelkezésre, amelyet a gyermek ért.

6. A gyermek származása megismeréséhez fűződő jogának elismerése és biztosítása

A nemzetközi örökbefogadásban rejlő másik jelentős kihívás az örökbefogadott gyermek származásával kapcsolatos születési okiratokhoz és információkhoz való hozzáférés kérdése. Itt két kérdés vetődik fel: hogy ezeket az információkat összegyűjtik-e, és hogy a gyermeknek engednek-e hozzáférést ezekhez az információkhoz. Ezen túlmenően a következő kérdések merülnek fel:

milyen információkat gyűjtenek, mennyi időre, ki vezeti a nyilvántartást, ki és hogyan férhet hozzá ezekhez az információkhoz.

Az ENSZ gyermekjogi egyezményében ezt a kérdést a következő fő rendelkezések szabályozzák: 7. cikk („A gyermeket születésekor anyakönyvezik és ettől kezdve joga van ahhoz, hogy nevet kapjon, állampolgárságot szerezzen és lehetőség szerint ismerje szüleit, valamint ahhoz, hogy ezek neveljék.”), valamint a 8. cikk („Az Egyezményben részes államok kötelezik magukat arra, hogy törvénytől beavatkozás nélkül tiszteletben tartják a gyermeknek saját személyazonossága - ideértve állampolgársága, neve, családi kapcsolatai - megtartásához fűződő, a törvényben elismert jogát. Ha a gyermeket törvénytelen módon megfosztják személyazonossága alkotó elemeitől vagy azoknak egy részétől, az Egyezményben részes államok megfelelő segítséget és védelmet nyújtanak ahhoz, hogy személyazonosságát a lehető legrövidebb időn belül helyreállítsák.”).

Az 1993-as Hágai Egyezmény 30. cikkére is mindenképpen utalni kell: („A Szerződő Állam illetékes hatóságainak biztosítaniuk kell a birtokukban lévő, a gyermek származására és különösen a szülők kiletére, illetve az egészségügyi körülményekre vonatkozó információk megőrzését.”).

Először is, a kérdőív egyértelművé teszi, hogy a gyermek származására vonatkozó információk összegyűjtéséhez és megőrzéséhez további munkára van szükség. A biológiai szülőkre és a gyermek származására vonatkozó hiányos információk egyes származási országokban megnehezítik az örökbefogadási szakemberek számára a Hágai Egyezmény 30. cikkében foglaltaknak a betartását, a gyermekjogok tiszteletben tartását és a gyermekek igényeinek kielégítését. Az információkhoz való hozzáférést illetően a kérdőív feltárta, hogy csupán néhány olyan ország vagy térség van, amely teljes mértékben elismeri a gyermeknek azt a jogát, hogy megismerje származását, és ezért az esetek nagy részében az örökbefogadó szülőkre hárul az a feladat, hogy közöljék a gyermekekkel az örökbefogadás tényét. Habár a legtöbb európai államban a gyermeknek a származás megismeréséhez való joga védelemben részesül, ennek mértékét a gyermek életkora vagy más körülmények korlátozhatják (az örökbefogadó szülők beleegyezése, a vér szerinti szülők beleegyezése, valamely hatóság jóváhagyása...).

Az ENOC azt ajánlja az európai országoknak és térségeknek, hogy az örökbefogadott gyermekekre vonatkozó minden lényeges (születési) információt a lehető leghamarabb gyűjtsék össze és őrizzék meg. Az ENSZ gyermekjogi egyezményével összhangban az országoknak és régióknak gondoskodniuk kell arról, hogy minden gyermeknek joga legyen tudni azt, hogy örökbe fogadták, hozzáférést kell biztosítani számukra a származásukra vonatkozó információkhoz, valamint a gyermekek számára megfelelő szakmai támogatást kell nyújtani.

7. A testvérek elválasztásának megakadályozása

A zárt örökbefogadás „lezárja” a testvérek közötti biológiai kapcsolatot és rokonságot. Amennyiben az örökbefogadó szülők nem hajlandók a testvérek közti kapcsolattartást kezdeményezni vagy fenntartani, ez a kapcsolat megszakad, ami a gyermekeknek érzelmi és lelki szenvedést okoz.

Az ENSZ gyermekjogi egyezménye a részes államokra azt a kötelezettséget rója, hogy tartsák tiszteletben a gyermeknek a családi kapcsolatai megtartásához fűződő jogát (8. cikk). Ezen felül, a testvéreknek egyazon örökbefogadó család által történő örökbefogadását széles körben úgy tartják számon, hogy az a testvérek mindenek felett álló érdekét szolgálja. Ez annak tudható be, hogy a testvérek közti kapcsolat segíti a gyermekek fejlődését, identitásuk alakulását, valamint növeli az önbizalmukat. A testvérek szétválasztása nagy szenvedés és bánat okozója lehet, negatívan hathat a gyermek fejlődésére és ennek a gyermek egész életére ható következményei lehetnek.

A jogi keretek számos országban elismerik és tiszteletben tartják az örökbefogadott gyermekek és rokonaik, különösen a testvérek közti kapcsolattartás fontosságát. Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága is kiemelte a gyermek és közvetlen családtagjai, így a testvérek közti kapcsolat fontosságát.

Az ENOC azt ajánlja, hogy minden európai állam és térség kerülje el a testvérek szétválasztását, és az erre vonatkozó jogi kereteket úgy bővítsék, hogy azok a nemzeti hatóságok számára lehetővé tegyék, hogy az örökbefogadott gyermekek és testvéreik közt szoros kapcsolat alakuljon ki és maradjon fenn, valamint ezeknek a kapcsolatoknak a védelme is valósuljon meg.